

DIURNALU GLUMETIU SOCIALE-POLITICU-TOCU.

Fóia acést'a ese tóta Marti sér'a,
-- dar prenumeratiunile se priimescu
in tóte dílele.

Pretinlu pentru Ostrunguri'a: pre anu
8 fi. pre $\frac{1}{2}$ de anu 4 fi. pre unu trilu-
niuu 2 fi. éra pentru Strainetate:
pre anu 10 fi. pre $\frac{1}{2}$ de anu 5 fi.
pre unu triluniu 2 fi. 50 cr. in v. a.
Unu esemplariu costa 15 cr.

Tóte sfodieniele si banii de prenu-
meratiune sunt de a se tramite la
Redactiunea diriginte a diurnalului:
Aradu, Strat'a Teleki-ana, nrulu 27.

Insertiunile se priimescu cu 7 cr. de
linia, si 30 cr. tacese timbrale.

Limb'a romana.

Totu audu, cà cei d'in Pesce,
Diu'a, nóptea, svatuescu,
Si se svarna barbatescu,
De nemicu nu se 'ngrozescu! . . . .

Si cà striga 'n gur'a mare,
Ba scornescu faime, mintiuni,
Pr'in brosiure, si diare,
Chiaru si pr'in ordinatiuni:

„Cà de-adi limb'a romanésca,
D'in Brasiovu, pana la Beciu,
Se va sterge, s'amutiésca,
Cà sà péra pentru veciu. . . .

Cà acésta tierisióra
Mundra, cu alu seu poporu,
Si cu 'ntreg'a ei comóra,
E, si-a fostu, numai a loru! . . .

Si cà Pist'a ne silesece —
Fore de-a 'ntrebá de noi; —
Sà 'nvetiámu toti ungresce,
Cà de nu . . . . e reu a-poi!!“ . . .

*
Dar' aceste-su scorniture,
Pleve, frase, si mintiuni,
Si meschine-apucature,
Cà stapanii nosti sunt buni. . . . .

Cà in tiér'a ungresca,
Cà 'n Ardélulu romanescu,
Toti vreu limb'a romanésca,
Cà-ci pr'in ea se havnescu. . . . .

Si cà fore ea, cocóne,
Multi flamandi, leneosi, sburdati,
Ar' poté perí de fóme,
Si-ar' amblá goli, desmetiati! . . . .

Gur'a Satului.

Gur'a Satului in diet'a Ungariei.

Siedintiele de la 1—6 Maiu st. n. a. c.

Siedintiele aceste sunt remarcabile d'in mai multe puncte de vedere, dar' mai alesu, pentru cà au decursu in cea mai mare linisce, si pentru cà au fostu cele mai cercetate, d'intre tóte càte s'au tienutu anulu acést'a; cà adeca, fia-care partida a fostu representata càte pr'in unu membru.

Presiedintele Pèrti'a Belu, scóte d'in straitia o legatura mare de chartii, si ni face cunoscutu, cu mare parere de reu, cà Dr. M. Politu, desí se scie, cà tiene cu muscalulu, este verificatu.

S. Mileticiu: intréba cà au domnii de cugetu, cà sà chime éra muscalii in tiéra? (gróza genorala, voci: ki vele, le vele.)

C. Gici: respunde la interpelatiunile mai multor'a, cà: considerandu, cà nu-su bani, nu-e creditu, nu-su bucate, si nu-e neci o sperantia de a inradeciná supremati'a magiara; de-o cam data nu póte stórcé atát'a de la romani, cà sà mai faca si o banca nationala ungresca, dar' va inventá elu acusi unu modu drasticu, a-poi éra voru avé bani cei ce n'au adi. Deci li recomanda, cà si pana atunci, sà faca domnii numai detorii, pre pelea poporului. (aplause.)

La ordinea silei éra proiectulu delege relativu la notarii publici.

Bonts Dóme: On. casa! Cà si capr'a sà fia satula, si curechiulu intregu, — si ca se aretu la romani, cà me pocaiescu, *dupa ce am priimitu dela ei unu gróznicu votu de neincredere;* facu unu amendamentu, care va suná astufeliu: „de notariu publici se voru pote denumi si cei ce sciu lumb'a statului,“ si cà „notarii publici potu scrie epistóle private si in limb'a loru.“ (Éljen, helyes, aplause voci: sok, de megadjuk!)

C. Tis'a: Unguresca dieta! Eu totu deun'a am fostu, si voi remané, amiculu celu mai bunu si ade-

veratu alu valachiloru, ast'a o scie lumea intréga. Iubirea mea merge pana intru atât'a, încatu i-asi trimite pre toti in raiu, ca să nu necesiésca aici pe acestu pamentu plinu de suferintie. Dupa mine legea de natiunalitate este o lege facuta contr'a integritatii statutului eschisivu alu nostru, si spre perirea nóstra, pr'in urmare avemu totu dreptulu să-o interpretàmu pre cum ni place nóue. Pentru acea dara ni place de Bonts Döme, cà e bunu patriotu, si contr'a convictiunei mele, votezu cu elu. (Eljen, aplause in tóte partile.) —

Ivon alui Pàtielitu: Dieu e mare lucru, cà romanii in tiér'a unгурésca nu vreu să fie unğuri, si vai ce frumosu e a fi unğuru! Uitati-ve numai la mine (aplause, sgomotu si ilaritate, e de insemnatu cà I. P. este slovacu si celu mai dodolotiu d'entre toti deputatii d'in diéta.) Pentru acea dara eu asi fi de parere, ca să facemu unu magasinu mare, să ni procuràmu nuci si mandule, si să punemu romanii ultraisti la ingrasiate, cà da déca li a veni pofta, să se faca unğuri mai tardiu, adeca pe candu se voru ingrasia si ei ca mine. (Helyes, bravo, voci: se primesce, oratorele nu mai póte gâfai de obositu, unu servitoriu aduce unu cinberu de apa ca să lu stempere si unu lepedeu, ca să stérge sudorilu causete de atât'a vorbire.)

Dupa aceste se primesce amendamentulu lui Bonts Döme.

La ordinea silei caus'a betyáriloru, (me rogu de iertare, acestu cuventu nu se póte serie numai unğuresce.)

Nasc Horn: On. casa! Dupa Archimede, eu sum celu mai renumitu matematicu, ma, déca ar' traí Archimede, ar' recunósce elu singuru, cà eu sciu mai multu, decâtu càtu a sciotu elu, pe vremea candu a traitu! Mai multu, eu inca si acea o sciu, cà la amédi, de multe ori sunt chiaru 12 óre, si cà déca n'ar fi feru, n'amu pote avé cale ferata, (Aplause, voci: ce omu iscusitu, mare financieru.) Fiindu cà inse ferulu este descoperitu deja, avemu si cale ferata (helyes). Dar' cu tóte aceste, neci calea ferate nu este sigura, cà-ci precum am vediotu anii trecuti, colomotivulu a saritu odata depe sine, si multi au peritu fore díle; pentru acea propunu, ca de-ací in colo colomotivele să se potcovésca, ca să nu mai alunece depe sine. (helyes, voci: se primesce.)

I. Vanca: On. Casa! Bub'a nu jace in potcova, ci caus'a restornării colomotiveloru provine de la betyári (nairare in tóte partile); si a nume atâtu de la betyării inteligenti, adeca betyării d'in clas'a domniloru, (sgomotu, voci: elál,) càtu si dela betyării cu ismene largi si scurte, inarmati cu fokosie (era cuventu ce nu se póte serie numai unğuresce) si alte scule betyáresci; cà-ci acesti'a ataca nu numai pre toti caletorii, ci inca si colomotivele (sgomotu mare, voci: nu-e dreptu, mintiuna; la noi neci nu sunt betyari, le vele.)

Csern à Tony: On, Casa! Eú totu de un'a am avutu predilectiune si simpatia facie de betyári, si numai un'a mi pare reu, cà nu sum si eu poetu, ca să-i potu prémarí in rime. Fia-care poporu are betyári, dar' ca magyar betyár, mandru si voinicu nu affli nicari in lume. (bravo, helyes, aplause d' in tóte partile) Pentru acea dara propunu, ca mai bine să n'avemu càli ferate, decâtu să supere cine-va betyării! (aplause prelungite, voci: éljenek a betyárak.)

Deci se decide ca betyării, atâtu cei de domni, càtu si cei d'entre tierenii de unğuri, de adi in colo să póta atacá pre ori cine, fore de a poté fi trasí la respondere.

Gur'a Satului.

Nóu'a carte a intieptiunii.

— De Gur'a Satului. —

E mai bine a fi servilu, decâtu a remané fore postu. —

Insóra-te de tempuriu, ca să poti ajunge mai de graba la necesu.

A voi, este totu-de-un'a a poté, mai alesu déca avemu si curagiu.

O natiune, care n'are atât'a capi-conducatori si politici, càti avemu noi adi, neci odata nu se va pote radica la nivoulu, pe care stau adi tiganii.

Déca poti pacali pre cine-va adi, nu mai stá pe ganduri pana mane.

Viéti'a este o scóla, deci paua traimu nu este trebuintia de a mai amblá si in alte scoli.

Intre toti seracii d'in lume, romanulu e celu mai seracu, pentru cà i place să fia omu de omenia.

Déca nu voiesci să ajuti natiunei, némului teu, ajuta-ti batar tie.

In tiér'a unğuresca cei ce apera interesele poporului, si mai alesu interesele natiunei loro, cu totu dreptulu se potu inferá cu numele de agitatori si daco-romani.

Numai romanii sunt patrioti rei.

Cine rabda, nu rabda in cinste.

Folosese-te de ocasiunea binevenita, fii ultraistu pana ti-oru dá unu postu grasu, si atunci a-poi dí: cà te retragi, si te faci neutralu.

Pedéps'a poporului neci o data nu este asié de mare, ca pecatulu tiranului.

Calea drépta te duce la — Vatiu.

Toti nu potu fi Deachisti. . . . .

Numai nebunii nu sunt adi oportuni.

Sciinti'a trebuesce numai prostiloru.

A papá banii publici, e chiaru la ordinea dílei. —

Femeile, cari adi nu sunt cochete, se tienu de neculte.

Este mai practicü a fi aplaudatu de straini, decâtu a se bucurá de increderea nemeritata.

La bani, pucini potu resiste.

Fii natiunistu intre pocale, si tàreitoriu in birou.

Deputatii, redactorii și membrii academiei romane, încă trebuie să fie întiepti ca șerpii și blânzi ca porumbii, că-ci asiè e lumea de adi.

A fi adi natiunalistu bunu, unguresee însămma a fi daco-romanistu, ér' romanesce: omu cu ilusiuni desierte.

Nu este de ajunsu, că strainii ne desbinara, ca cu atātu mai tare să ne apese, ci trebuie și noi să propagamu ur'a și confesionalismulu prin sinode, că-ci pentru acea avemu statutu organicu. —

„Omulu“ candu vede, că lu-iau de-a scurt'a, se bate in peptu cu „mea culpa“, și jóra, că noi fara de unguri neci nu potemu fi romani.

Fetele cari adi nu se albescu, nu se potu maritá.

Amiciti'a la multi tiene numai pana se golesce butea.

A fabricá vorbiri, furate d'in opurile lui Valter Scot, însămma a fi genialu. —

Romancele n'au să fia económe, ci să bata la fortepianu și să gágaiésca unguresee ori nemtiesee, pentru că asiè e mod'a de adi.

Cine vorbesce și lucra pe placulu lui Pist'a, se indrépta.

Scaunele eppesei, devenite vacante, se implú numai pe vremea cortasieloru.

Ce ni pasa, că poporulu n'are ce mancă și nu mai póte platí portia, bine că esministrii potu face, și au bani de vojage.

A se retrage de la lupta chiaru atunci, candu mai toti luptacii suntu obositi, însămma a fi recunosculatoriu.

A rapí drepturile și limb'a conlocuitoriloru d'in tíera, însămma egalitate, fratietate și constitutionalismu, ér' a protestá contr'a ilegalitatiloru: tradare de patria, și rebeliune!

Unele femei, sunt ea saculu popiloru.

A fi canonicu si-a nu lucrá nemicu, e chiaru dupa tipicu.

Limb'a romana se póte folosi numai la incassarea portiei, și la jueutii.

Tóte clevetirile potu amuti, numai conscienti'a nu.

Tacerea unoru deachisti, este mai de iertatu, decâtu oportunitatea compromitiatoria a unoru natiunali.

O spovedania dóra merita unu stipendiu de 500 fl.

Cum póte fi adi seracia, candu tóta lumea e Mari'a sa, vorbesce frantuzesee, ambia cu careta și se 'mbraca dupa moda?

Correspondentie.

Bikis-Gyula, nu gye mult.

Tekintetes Gurá Szátuluj!

Am azut gyelá mulcz, de nem csak, hanem dare am si cselit ungyevá, talán in „Alföld“. ke dumnyitálé ics plácese sze styj tyte miskolanczele, cse sze intimple in czára noszt, si máj álész cselé cse sze intimple prin vármézsziel csele kurát ungy-résty, például kum jesztje si vármézsziá nostru a Bikisuluj.

Pentru acsésjá tehát im jéu si jo bátorság, si ics skriu egyet-más gye pe lá noj, ká sze styjje világuł csevá si gyeszpre noj, si ká sze váze, ke noj, bárha szunyém tót intre magyar emberek, totus remnyém rumuny vergye, si nu nye tyemém, ke nyor magyarizálnak.

As avé díre multye gye szpusz si multye multye tréburi máj szécz deszkoper depe lá noj gyin vármézsziá noszt a Bikisului, máj álész gyin orásu Zsulá, ungye ákumá szunt adandéz domnyi gye pelá szátje si fák gyúllés vármegyészék; dáre ákumá nám vreme szecz skriu deszpre Kauzele vármézsziésty, fere ics skriu numai atítá, ka sze styjje si csetyitori Tek. Guráj Szátuluj, ke pópá Todor Illoviciu, in etátje gye 81 gye ány ástéz meghalt.

Dumnyezo sze jertje la já! Maradékai luj ápoj áu szkrisu si haloti czédula romanesce áse prekum következik:

ILLOVICS SZILÁRD saját, ugy **Illés** és **Erzsébet** férjezett **Gubás Péterné** testvérei, **Nika Demeter** lelkész sógora, rokonai és számos unokák, valamint a gyulai gör. keleti egyház hivei nevében is bánattelt szívvvel tudatja szeretve tisztelt édes atyjuk:

ILLOVICS TÓDOR,

gyulai görög keleti parochusnak folyó évi május 5-én reggeli 4 órakor, élte 81-ik. hiven betöltött lelkészi pályája 55-ik évében, a halotti szentségek felvétele után korgyengeségben bekövetkezett gyászos elhunytát.

A megboldogultnak hült tetemei f. hó 7-én délelőtti 10 órakor fognak a helybeli magyar-román (Gyula) városi görög keleti egyházban tartandó gyász isteni-tisztelet után eltakaríttatni.

Az örök világosság fényeskedjék neki!

Kelt Gyulán, május 5-én 1874.

Si au imperczit fartye multye czédulyé gye acsestje intru rumuny, ká sze merze si jéj la temetisu luj. Máre tyisztjelety pentru un popa rumunyeszék! —

Prekum véz dáre lá noj rumunyi, si máj álész nyámu-rile gye pope rumunyesztj, respektáze fartye mult limbá lor sztemosászke, ke skriu si vorbeszék tot konstitutionálisán; zika dáre csinyevá ke noj, nu haladuim, kind martyá unuj pope rumunyeszék sze vesztstje numáj Constitutionális hivatalos s az állam nyelvén! Igen, zo, ke la Zsulány inke plácese gyé áse csevá, ke si gyintre jéj mulcz fák tot áse. . . . .

Pentru acsésjá dáre jo áduk fartye mély köszönet egyház-gyúllésuluj gyelá Arad, ke a határozult, ká gye ákum nemcsak a popa, hanem si a protopopa sze sede la noj in Zsulá; járe pre Zsulányi ij rog, ká si in venyitor szé abesse un popa kare nu styjje gyekit magyarosan, si kare nu fi táre díhis.

Most az egyszer numáj átítá!

Si ákumá megyek lá megyegyúllis, ká szecz pot szkrije máj multye.*)

Si pens atuncs remen ku plekcsunye si kiváló tyisztjelety si becsülety.

ál dumnyitále ádszolgája

Pistol Pista,

Kándidét gye popa rumunyeszék, gyin vármézsziá Bikisuluj.

*) Ascseptám noj gyela voj fogadásul noj fratyé.

COLTI de DINȚI.

(§.) Dlu Dre Alesandu Mocioni, spre supararea noastră, renunțându la mandatul său de deputat: în cercul Radnei se va face noua alegere. Avem deja doi candidați: unul alu Reuniunii politice — dlu loane Popoviciu Desénu, și altul Teodoru Serbu — pe barb'a sa. Mai scim și acea, că vitele estu tempu au inghiaciatu tôte. Avem deci tôte presemnele, că acea partita va reusi cu candidatul său, unde va fi — **cu-vinulu!** . . . *)

Magazinulu lui Gur'a-Satului.

Ca onorab. mei cetitori, și dragele mele cetitorie, să aiba o loca de ideia despre necasulu redactorilor. dar' mai alesu despre unii poeti moderni, respective despre unele poesii, d'in cele multe, ce ne nepadescu d'in tôte partile locuite de romani, lasu să urmedie aici o epistola și o poesia rara în feliulu său. fore de a face neci macaru o mica corectiune:

Ea suna:

N. . . . . 19/1. 1873. . .

Multu Stimatè Domnule Redactore!

Subscrisulu me rogu cu totu respectulu, că se înregistrati, deca veti aflá de demne, în pretiuit'a, Ve Folia „Gur'a Satului“ sirurile urmatorie sub titul'a: „*Frate, frate cum te frigu amiciei*“. s'au sub titul'a: „*Melulu și Demonulu*“, dupa cum veti aflá de demne esaminandu-le; sub numele meu fictu „*U. Zimbrescu*.“ —

Alu Domnieloru-Vostre

cu totu respectulu,

A. . . . . A. . . . .

Asiè dara:

Studinte de a VIII. classe.

„Frate, frate cum te frigu amiciei!“

Séu:

„Melulu și Demonulu.“ **)

Fi precautu mei frate candu ti-faci amicu,
Că ce la d'in *contra* ti-prepari daune,
Elu te parasesce, de-i de *spiritu micu*;
Inse eu la ast'a ti-dau sfaturi bune.

Déca inse nu credi, că ti *potiu* dá sfatu,
Atunci uita numai ce-a patitu o data
Ore-care teneru, de-unu *amicu mancátu*,
Ce avea în sene *idea spurcata*.

Sinceru forte tare lu-tienú elu multu:
Nu-i *oprea* nemic'a, ce avea în casa,
Lu-tienea la *spiritu* de unu *omu adultu*;
Dar' se vedi mei frate, ce-i sub *masc'a rasa*.

Inainte frate de-a te invetiá,
Ce se faci, de nu vrei se te impileze
Omulu ce te linge cu dulcea *limb'a sa*,
Vrendu ca instrumentu d'in tene se-si *creéze*;

*) A-poi cumu? nu cu marc? că dóra *Covinulu* e satu, și inea mare, în cerculu electoralu alu Radnei, și numele propriu alu comuneloru se scrie cu liter'a incepetória mare. *Culegatoriulu*

**) Rugucituri pegasice? *Culegatoriulu*.

Voiu pre scurtu a-ti serie cu sinceru cuventu
Manier'a bruta, spiritulu rapace,
Ce jaceau ascumse că într'unu momentu
În amiculu sinceru, — de multu reu capace.

Diu'a nopte acest'a se aflá la celu
Ce erá de-unu spiritulu cu multu mai domolu;
Se-i botezu cu nume: ast'a erá Melu,
Cel'a inse 'n piele unu spurcatu Demonu.

Demonulu alerga dupa interesu
Vrendu că se seduca *Melulu nepatitu*!
I-i succede 'n urma pr'in infamulu procesu
De-lu aduce tocmai în *septiu amortítu*.

Entusiasmandu-lu cu-alu seu cuventu infamulu
Demonulu celu *destru* în astu-feliu de lucruri:
„Da-mi pre asteptare macar vre unu banu,
La tempu ti-'oiu re'ntorce, catu o se te bucuri.“

„Bucurosu amice“, dice Melulu blandu;
„Dar' te rogu fierbente ca se nu-mi faci price,
Că io inca-su miseru, ambu multu rabdandu,
Nu se pote banii d'in ceriu ca se-mi pice.“

„N'am vediutu amice, că vei avé dubiu, —
Ceriu-mi fia martur, că-ti voiu multumi
Pentru tote, tote, chiaru și pentru studiu,
Ce nu 'ntardiasesi mie-a-mi oferí.“

Cu astu-feliu de vorbe pre Melu amagesce; *)
Candu fú se-i platésca Demonulu astutu,
Neece vrea se scie, ci dice: „pâresce,
Suptu-te-am me bucuru, că num'am potutu.“

Merge-acum'a Melulu de totu necasitu
La domnulu celu mare, *ce i fu posibilu*;
Domnulu n'avú grigia, de sí-i iscusitu
Sí crede că 'n tote este elu abilu.

Nu-i destulu că 'n parte Melu-si pierde banii,
Dara inca mai multu: Demonulu spurcatu
Turbatu de-o dojana pré-mica cá canii,
Prinse Melu 'n palme sí-i dede în capu.

Dar' de vrei „Demonulu“ se-lu cunosci curatu
Că se scapi de curs'a-i *cea forte vulpina*,
E o bociuia de „Bumbacu“ plouatu
Ce pana-lu ajuti ti se totu inchina;

Unu „agestre“ care merita se fia
De modelu de crime lumei scandalose,
De sí în afora se porta cu trufia
Vrendu că se arate fapte luminoase.

Fi precautu mei frate, candu ti-faci amici
Se nu pati ca Melulu nostru d'in poveste;
Vedi că ce-ti causéza: „*multe forte prici*“
Candu unii amici te capata în ceste!

Ast'a-o recomanda frate tuturoru
Acelor'a, carii nu cunoscu spectaculu,
Care se 'ntemplá realu nu ilusoru
Tocmai la Nasaudu cu acelu „Bumbaculu“. **)

U. Zimbrescu, m. p.

*) Of! of!

Culegatoriulu.

**) Mai multa satisfactia nu trebue lui „Bumbaculu“. *Culeg.*